

РОЛЬ ІННОВАЦІЙНИХ ПІДПРИЄМСТВ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОЇ ЕКОНОМІКИ НА СВІТОВОМУ РІВНІ

Анотація. У роботі розглянуто сутність поняття «інноваційне підприємство» та його ключові ознаки та відмінності. Проведено аналіз ролі інноваційних підприємств в забезпеченні конкурентоспроможної економіки на світовому рівні за допомогою міжнародних рейтингів (Global Innovation Index, Global Competitiveness Index, Топ-100 інноваційних підприємств за версією Forbes).

THE ROLE OF INNOVATIVE ENTERPRISES IN PROMOTING OF COMPETITIVE ECONOMY AT THE GLOBAL LEVEL

Annotation. In the paper is considered the essence of the concept of "innovative enterprise" and its key features and differences. An analysis of the role of innovative enterprises in the promoting of competitive economy at the global level using the international ratings (Global Innovation Index, Global Competitiveness Index, Топ-100 інноваційних підприємств за версією Forbes) are conducted

РОЛЬ ИННОВАЦИОННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ В ОБЕСПЕЧЕНИИ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОЙ ЭКОНОМИКИ НА МИРОВОМ УРОВНЕ

Аннотация. В работе рассмотрены сущность понятия «инновационное предприятие» и его ключевые признаки и различия. Проведен анализ роли инновационных предприятий в обеспечении конкурентоспособной экономики на мировом уровне с помощью общеизвестных международных рейтингов (Global Innovation Index, Global Competitiveness Index, Топ-100 інноваційних підприємств за версією Forbes).

В сучасних умовах господарювання вдала інноваційна політика держави та управління її основними інструментами є ключовими факторами успішності будь-якої країни, галузі та підприємства на міжнародному рівні. Це особливо проявляється в умовах процесу глобалізації, коли світ поділився на дві умовні частини: країни-лідери, які посідають основні позиції у всіх сегментах світового ринку, та країни, які не можуть впливати на процеси глобалізації, але повинні їх враховувати.

В цьому контексті необхідно пам'ятати, що інновації, дослідження та розробки стимулюють розвиток економічної, політичної, технологічної, соціальної та екологічної сфер діяльності, що в сукупності підвищує конкурентоспроможність держави та її суб'єктів. Фактично, економічно-соціальне зростання та розвиток неможливі без безперервного інноваційного процесу. Все це зумовлює актуальність обраної теми та є основою для проведення подальших досліджень, присвячених проблематиці розвитку інноваційних підприємств на макро- та мікрорівні.

Відповідно до закону України «Про інноваційну діяльність», інноваційне підприємство – «підприємство (об'єднання підприємств), що розробляє, виробляє і реалізує інноваційні продукти і (або) продукцію чи послуги, обсяг яких у грошовому вимірі перевищує 70 відсотків його загального обсягу продукції і (або) послуг» [4].

¹ Воронцова Анна Сергіївна – к.е.н., асистент кафедри міжнародних економічних відносин ННІ БТ «УАБС» Сумського державного університету, a.vorontsova@uabs.sumdu.edu.ua

² Коваленко Інна Віталіївна – студентка 5-го курсу кафедри міжнародних економічних відносин ННІ БТ «УАБС» Сумського державного університету, kovaleninna@gmail.com

Впровадження інновацій та нових технологій сприяє покращенню якості товарів та послуг, підвищенню ефективності виробництва та функціонування національних економік. Інновації є необхідною умовою успіху в конкурентній боротьбі, які дозволяють підприємствам отримувати надприбутки за рахунок розробки та використання унікальних технологій та власної інтелектуальної власності. На частку нових знань, втілюваних у технологіях, обладнанні, освіті кадрів, організації виробництва в розвинутих країнах припадає від 80 до 95% приросту ВВП [6].

Відмінні ознаки інноваційних підприємств проявляються в плюралістичній формі організаційної структури, створенні ціннісного продукту за рахунок поєднання інтересів споживачів та підприємства, тривалому характері дії, здатності до радикальних змін, гнучкості до змін навколишнього світу та непередбачуваних викликів, еластичності внутрішніх бар'єрів [5].

Проте справедливо зазначити, що при впровадженні інноваційних технологій підприємство стикається з безліччю проблем. Для України як представника країни, що розвивається, основними з яких є: нестача власних коштів через великі витрати на нововведення, недостатня фінансова підтримка з боку держави, тривалий термін окупності інноваційних технологій, недосконала законодавча база або повна її відсутність, високий економічний ризик, нестача кваліфікованих ресурсів, відсутність інформації про можливі ринку збуту та потребу в нововведеннях та багато інших. Усі перераховані проблеми підприємство не в змозі подолати самостійно, адже деякі з них підвладні вирішенню лише за допомогою держави.

Досліджуючи місце та роль розвитку інноваційного підприємництва в глобальному вимірі економічного та соціального розвитку відмічаються наступні тенденції. Галузі, які використовують новітні технології, створюють значну частку доданої вартості, так як займають монопольне становище на використанні інновацій. Саме виробництво й експорт наукомісткої продукції дозволяє розвиватися економіці швидкими темпами. Яскравим прикладом є досвід Гонконгу, Сінгапуру, Іспанії, Китаю та Японії.

Відміною рисою є те, що протягом двадцятирічного терміну (з 1996 р. по 2016 р.) сукупні витрати усіх країн світу на НДДКР зросли більш ніж у два рази. Насамперед, це пов'язано із вкладенням компаніями більшості своїх інвестицій в науково-дослідні роботи, що відображається в посиленні інтенсивності досліджень і розробок в останні роки. Так, у 2016 році заявки на інтелектуальну власність досягли рекордного рівня. [2]

Інноваційність безпосередньо впливає на економічний розвиток, що впливає з глобального індексу інноваційності (The Global Innovation Index). Даний показник розроблений Корнельським університетом спільно зі школою бізнесу INSEAD та Всесвітньою організацією інтелектуальної власності (ВОІВ) та враховує огляд політичної ситуації країни, стан освіти, інтенсивність досліджень і розробок, додану вартість продукції, що випускається, рівень розвитку інфраструктури та бізнесу, продуктивність економіки, ефективність «третинної» індустрії тощо.

The Global Innovation Index показує, що топ-10 рейтингу очолюють країни Європи, Гонг Конг та США, які активно сприяють впровадженню інноваційних технологій шляхом створення відповідної законодавчої бази та належних умов інфраструктури. У 2016 році Китай потрапив у топ-25 країн за індексом людського розвитку через впровадження нових технологій в різні сфери. Так, значні поліпшення спостерігалися у глобальних науково-дослідних компаніях, високотехнологічному імпорті та якості освітніх послуг. На 2018 рік Китай займає лідируючі позиції по кількості патентів, публікацій, дослідників та вкладає значні інвестиції у НДДКР, в порівнянні з високорозвиненими країнами [2].

Відповідно до рейтингу Global Competitiveness Index, кожного року США вкладає \$405 млрд. в розвиток науки, що складає до 2,7% ВВП. Наступним по розміру вкладень в науку є Китай, обсяги фінансування – \$338 млрд на рік (2,1% ВВП за ПКС). Японія посідає 3 місце та виділяє \$160 млрд. на рік (3,67% ВВП) [1].

Аналізуючи Топ-100 інноваційних підприємств за версією журналу «Forbes» [3], в десятку лідерів потрапили такі американські компанії: компанія ServiceNow, яка займається хмарними обчисленнями, постачальник програмного забезпечення для управління фінансами та людським капіталом Workday, розробник CRM-системи SaaS Salesforce.com, виробник електромобілів і рішень для зберігання електричної енергії Tesla, найбільший в світі інтернет-сервіс з продажу товарів масового попиту Amazon.com, розважальна компанія, постачальник фільмів і серіалів Netflix та фармацевтична компанія Incyte. Цей факт свідчить про сприяння влади впровадженню нових технологій (у тому числі шляхом видання патентів) та створення дієвої інфраструктури для вкладення коштів інвесторами.

Сприятливим місцем для впровадження інновацій також являються країни Азії, насамперед Японія, Китай та Південна Корея. На ці країни припадає більше 50% інноваційних підприємств азійської частини світу. Найвідомішими інноваційними компаніями цього регіону є південнокорейська інтернет-компанія Naver, біофармацевтична компанія Celltrion, конгломерат краси і косметики, керуючий 33 брендами в області краси, здоров'я і особистої гігієни Amorepacific, роздрібний холдинг Fast Retailing, корпорація відпочинку та туризму Oriental Land, інвестиційна холдингова компанія Tencent Holdings та інші.

В країнах Європи розташовано 18 найбільших інноваційних компаній світу, більшість з яких базуються у Франції та Великій Британії. Найбільш відомими є французький будинок моди Hermès International, лондонський глобальний інформаційний провайдер Ihs Markit, міжнародна пивоварна корпорація Anheuser-Busch InBev, лідер з офтальмологічної оптики Essilor International, іспанська компанія великих мереж магазинів Inditex, виробник товарів для будинку, засобів по догляду за здоров'ям і особистої гігієни Reckitt Benckiser Group та компанія з розробки програмного забезпечення Dassault Systemes.

З вищенаведеної інформації слідує, що найбільша кількість патентів на інноваційну діяльність припадає в основному на галузь обчислювальної техніки, телекомунікацій та медицини. Так, на 2017 рік на американські компанії припадало 46% патентів, на підприємства азійської частини світу – 31%, а на європейські компанії – 15% [3].

Отже, інноваційні підприємства виступають в якості певного зв'язуючого елемента між наукою і виробництвом. Вони характеризуються відносною незалежністю та покликані вирішувати питання щодо структурної перебудови виробництва і підвищення ефективності показників соціально-економічного розвитку. Інновації дозволяють підприємству зайняти високу конкурентну нішу перед іншими товарами та послугами, досягти надприбутку за рахунок монополізації технології та прискорити розвиток галузу та економіки країни в цілому. Тому, у сучасних умовах компаніям необхідно переходити на шлях інноваційного розвитку та активно впроваджувати нові технології.

Література

1. The Global Competitiveness Report 2017–2018. [Online] Available at: <http://reports.weforum.org/global-competitiveness-index-2017-2018/>.
2. The Global Innovation Index 2018: Energizing the World with Innovation. [Online] Available at: https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo_pub_gii_2018.pdf.
3. The World's Most Innovative Companies, Forbes (2018) [Online] Available at: <https://www.forbes.com/innovative-companies/list/#tab:rank>.
4. Закон України “Про інноваційну діяльність”. [Електронне джерело] //Сайт Верховної Ради України - Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.
5. Ключня В.Л. Инновационное предприятие: сущность, содержание и отличительные признаки [Электронный источник] – Режим доступа: <http://elib.bsu.by/bitstream/123456789/6055/1/16%20%20КЛЮНЯ%2С%20ФАН%20ЮЙ.pdf>.
6. Яковлев А.І. Інноваційна діяльність як фактор економічного розвитку малих підприємств [Електронне джерело] – Режим доступу: <https://economics.opu.ua/files/archive/2014/No2/115-119.pdf>.